

**Uchwała Nr..... /...../ 2024
Rady Miejskiej w Łomiankach
z dnialutego 2024 roku**

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy Łomianki na lata 2024-2026

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 40 ze zm.), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 177), Rada Miejska w Łomiankach uchwała co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na terenie Gminy Łomianki na lata 2024-2026, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Łomianek.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 poz. 177) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Projekt Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 został przygotowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach. Zgodnie z art. 179 ust. w/w ustawy rada gminy uchwała gminne programy wspierania rodziny. Program uwzględnia działania niezbędne do realizacji wsparcia rodziny wynikające z ustawy oraz zdiagnozowanych potrzeb, określa działania ich wskaźniki oraz realizatorów. Program będzie stanowił podstawę do podejmowanych działań w obszarze wspierania dziecka i rodziny w latach 2024-2026.

Załącznik do Uchwały

Nr.....

Rady Miejskiej w Łomiankach

z dnia.....

Program Wspierania Rodziny w Gminie Łomianki

na lata 2024–2026

Wykaz skrótów:

DWDiR – Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KDR – Karta Dużej Rodziny

KP – Komisariat Policji

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa

NK – „Niebieskie Karty”

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PIK – Punkt Informacyjno-Konsultacyjny

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

UM – Urząd Miejski

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	4
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	5
CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁOMIANKI	7
ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE ŁOMIANKI	8
POMOC SPOŁECZNA	8
PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN	22
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ...	22
PROBLEM PRZEMOCY WŚRÓD RODZIN	24
CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU	28
ADRESACI PROGRAMU	32
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	32
EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU.....	32
BIBLIOGRAFIA	34
SPIS WYKRESÓW I TABEL.....	35
SPIS WYKRESÓW	35
SPIS TABEL.....	35

WPROWADZENIE

Fundamentem, na którym opiera się całe społeczeństwo oraz istotnym elementem życia każdego człowieka jest rodzina. Jest ona instytucją najbardziej trwałą i uniwersalną, a jej członków charakteryzują zażyłe stosunki interpersonalne oraz swoisty rodzaj współdziałania¹. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej jako rodzinę określa się „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”². Rodzina odgrywa istotną rolę w procesie kształtowania osobowości jednostki, ponieważ stanowi dla niej grupę odniesienia, z którą się identyfikuje i utożsamia. Dziecko uczy się pierwszych wzorców postępowania, norm i wartości od rodziców, które następnie powiela w swoim dorosłym życiu. Rodzice pełnią rolę pierwszych wychowawców dziecka i poprzez swoje postawy i zaangażowanie przekazują mu wartości międzyludzkie, a także pomagają zrozumieć i przyjmować stawiane wymagania³.

Wraz z rozwojem cywilizacji powstają coraz nowsze wyzwania i zagrożenia dla współczesnych rodzin. Należy jednak podkreślić, że zmiany jakie dokonują się we współczesnej rodzinie mogą mieć wymiar zarówno negatywny, jak i pozytywny. Z jednej strony mogą wpływać na poprawę warunków życia, a z drugiej mogą być przyczyną dezintegracji i dezorganizacji życia rodzinnego. Na podstawie dostępnej literatury można wymienić wiele zagrożeń dla współczesnej rodziny, wśród których znajdują się m.in.: wyjazdy rodziców za granicę w celach zarobkowych, osłabienie więzi emocjonalnych w rodzinie, przesunięcia i zmiany w pozycjach i rolach w rodzinie, ograniczenie dietności, dezintegracja rodziny i wzrost rozwodów, pluralizm w świecie wartości, wzrost rodzin problemowych i patologicznych czy niska kultura pedagogiczna rodziców⁴.

Rodzina zaspokaja potrzeby swoich członków samodzielnie, jednakże z drugiej strony jest uzależniona od zewnętrznych czynników, w których funkcjonuje, tj. sytuacji społeczno-ekonomicznej, politycznej czy kulturowej. Wobec powyższego istotną rolę odgrywa Państwo

¹ Korzeniowska W., Szućlik U., Rodzina. Historia i współczesność, Kraków 2005, s. 140-141.

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023 poz. 901 z późn. zm.).

³ Chałas K., Wychowanie ku wartościom. Elementy teorii i praktyki, t. 1, Lublin-Kielce 2003, s. 65.

⁴ Grudzińska E., Mikołajczyk M., Wybrane problemy społeczne. Teraźniejszość-Przyszłość, Warszawa 2018, s. 13, 16-17.

oraz prowadzona przez nie polityka prorodzinna, tworząca warunki dla rozwoju i funkcjonowania rodzin⁵.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2022 poz. 447 z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny. Założenia Programu powinny być spójne z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, w tym w szczególności ze strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Kolejna tabela przybliży ten podział.

⁵ Gruszevska E., Współczesne problemy ekonomiczne w badaniach młodych naukowców. T.4, Teoria i praktyka, Białystok 2020, s. 108-119.

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
<ul style="list-style-type: none"> • Profilaktyka - wspieranie rodziny, • asystent rodziny, • placówki wsparcia dziennego, • rodziny wspierające, • inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, • usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, • adopcja. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • usamodzielnianie, • organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), • rodziny pomocowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek adopcyjny, • regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, • Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

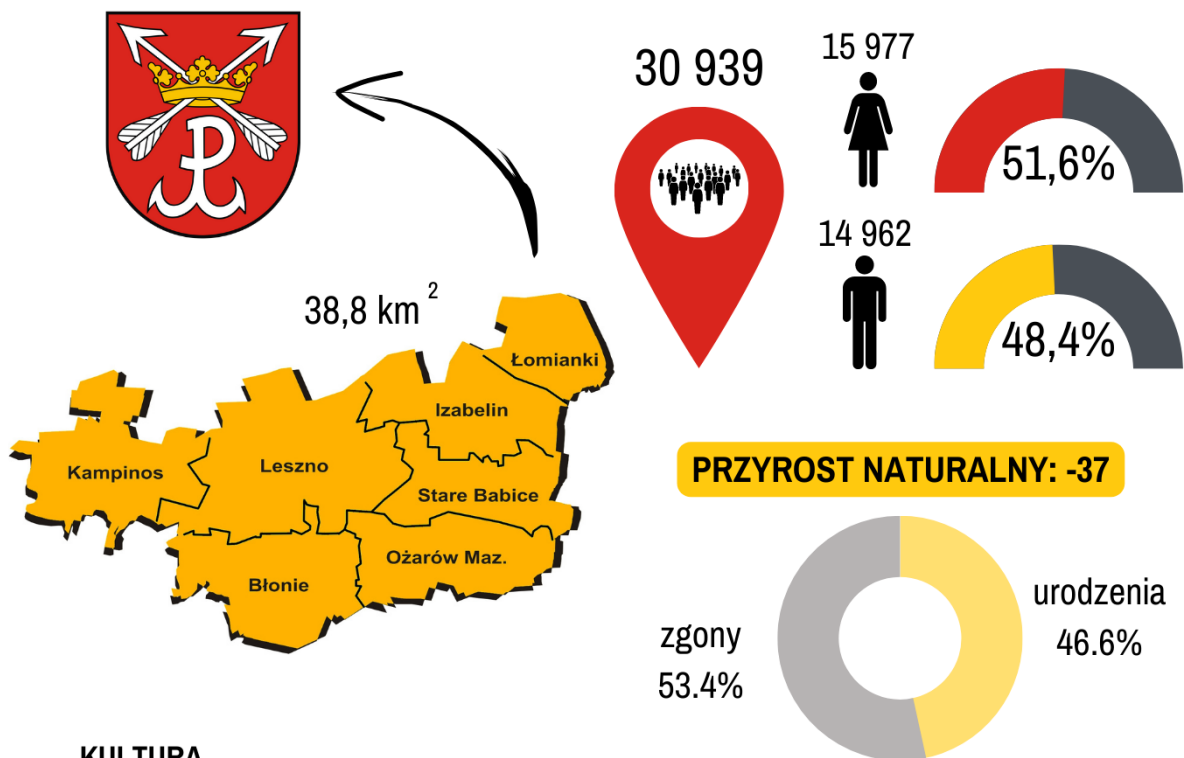
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Zapisy Programu Wspierania Rodziny w Gminie Łomianki na lata 2024-2026 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. poz. 946),
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901),
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2023 r. poz. 810),

- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(Dz. U. z 2023 r. poz. 165 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(Dz. U. z 2023 r. poz. 172 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3
(Dz. U. z 2023 r. poz. 204),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
(Dz. U. z 2023 r. poz. 571),
- ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(Dz.U. z 2023 r. poz. 581 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
(Dz. U. z 2021 r. poz. 1744 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
(Dz. U. z 2020 r. poz. 1329 z późn. zm.).

CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁOMIANKI

KULTURA

- Centrum Kultury w Łomiankach
- Biblioteka Publiczna w Łomiankach wraz z filiami
- Integracyjne Centrum Dydaktyczno-Sportowe w Łomiankach

OŚWIATA

- Przedszkole Samorządowe w Łomiankach
- Przedszkole Samorządowe w Dąbrowie
- Przedszkole Samorządowe w Dziekanowie Leśnym
- Przedszkole Samorządowe Nr 2 w Dziekanowie Leśnym
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. M. Kownackiej w Łomiankach
- Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. I. Szewińskiej w Łomiankach
- Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałami Dwujęzycznymi i Sportowymi im. J. Kusocińskiego w Łomiankach
- Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Dziekanowie Leśnym
- Szkoła Podstawowa im. por. A. Pilcha ps. Góra-Dolina w Dziekanowie Polskim
- Szkoła Podstawowa im. J. i R. Kobenzów w Sadowej

POMOC SPOŁECZNA

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach, w tym:
 - Punkt Interwencji Kryzysowej
 - Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny

**Dane liczbowe umieszczone na grafice pochodzą z 2021 roku. Liczba mieszkańców gminy Łomianki w 2022 roku wyniosła 26 701 osób.*

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE ŁOMIANKI

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

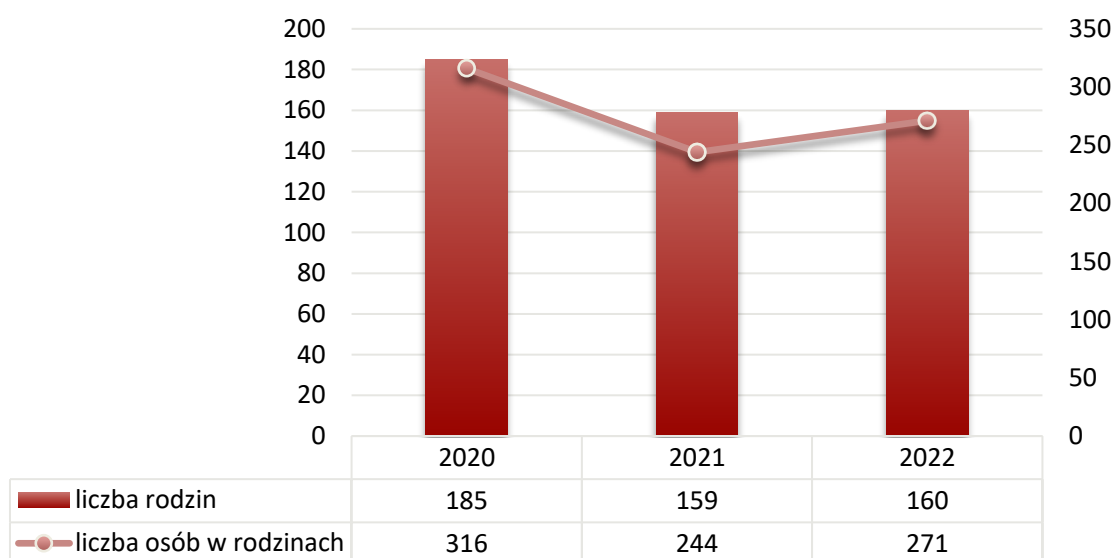
Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach oraz jego podstawowy trzon – **Dział Pomocy Środowiskowej**, do którego zadań należy przede wszystkim prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach świadczeń pomocy społecznej. W związku z powyższym, niezwykle ważną rolę w omawianym dziale odgrywiają **pracownicy socjalni**, do których zadań wg. ustawy o pomocy społecznej należy:

- praca socjalna (w tym przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych);
- dokonywanie analizy, diagnozy i oceny zjawisk indywidualnych i społecznych, a także formułowanie opinii w zakresie zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń;
- udzielanie informacji, wskazówek, porad i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, rodzinom, grupom i społecznościom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną ich trudnej sytuacji lub zaspokajać niezbędne potrzeby życiowe;
- pomoc w uzyskaniu dla osób lub rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej specjalistycznego poradnictwa, terapii lub innych form pomocy w zakresie możliwości rozwiązywania problemów przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe;
- udzielanie pomocy zgodnie z zasadami etyki zawodowej;
- pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych;
- współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania problemów oraz skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenie konsekwencji ubóstwa;

- inicjowanie nowych form pomocy osobom i rodzinom mającym trudną sytuację życiową oraz inspirowanie powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie sytuacji takich osób i rodzin;
- współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowaniu, wdrożeniu oraz rozwijaniu regionalnych i lokalnych programów pomocy społecznej ukierunkowanych na podniesienie jakości życia;
- inicjowanie lub współuczestniczenie w działaniach profilaktycznych nakierowanych na zapobieganie lub łagodzenie problemów społecznych.

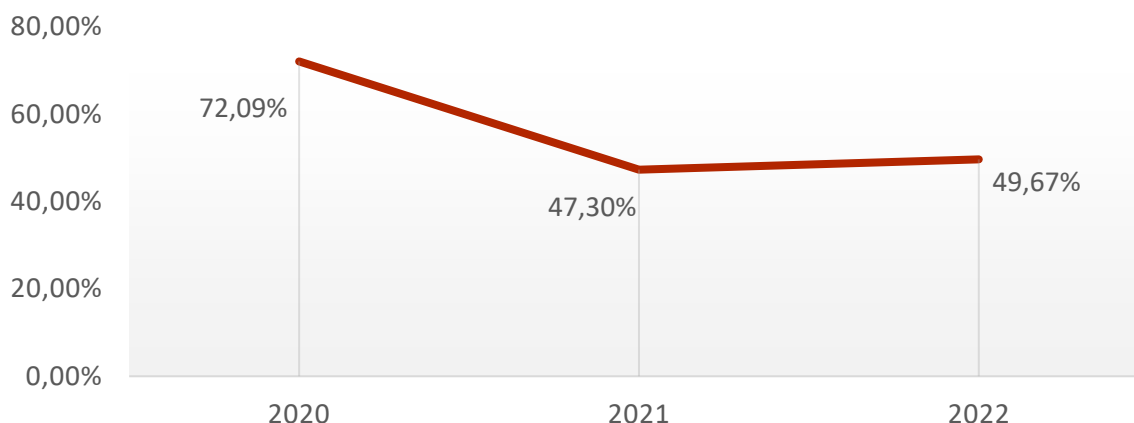
W 2022 roku z pomocy Ośrodka skorzystało 271 osób ze 160 rodzin. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w Gminie oraz liczba osób w rodzinach ulegała wahaniom – zmniejszyła się w 2021 roku, a następnie wzrosła wraz z rokiem 2022. Szczegółowe dane w tej kwestii przedstawia wykres poniżej.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie Łomianki w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2022 roku w gminie Łomianki na poziomie 49,67%. W stosunku do roku 2019, wskaźnik ten zmniejszył się o 22,42 pp., z kolei względem roku poprzedniego wzrósł o 2,37 pp.

Wykres 2. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Łomianki na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) **system pieczy zastępczej** to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Zadania w zakresie udzielania pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym: dzieciom, rodzinom, osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnością, a także zabezpieczenie dzieciom pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców, realizowane jest przez powiatowe centra pomocy rodzinie, jednakże gminy uczestniczą w nim poprzez zabezpieczenie kosztów na pokrycie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Ośrodki pomocy społecznej ponoszą odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, uzależniony od okresu pobytu. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach, a dokładnie Dział Pomocy Środowiskowej w 2022 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 25 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 3 dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, na łączną kwotę 226 583 zł. Można zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat liczba dzieci z terenu gminy Łomianki, umieszczonych w obydwu formach pieczy zastępczej ulegały nieznacznym wahaniom, z kolei przeznaczana na cel kwota regularnie wzrastała.

Tabela 2. Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz Rodzinnych Domach Dziecka	27	24	25
liczba dzieci umieszczonych w placówkach typu opiekuńczo-wychowawczego	4	2	3
łącznie kwota (zł)	151 736	176 380	226 583

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

Wsparcie rodzin przeżywających trudności o charakterze materialnym odbywa się w gminie Łomianki, także poprzez realizację rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, który ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia w społeczeństwie, w szczególności wśród dzieci i uczniów, osób znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, ale także wymagających wsparcia w życiu codziennym, tj. osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami, czy też zmagających się z chorobą lub innymi problemami.

Program obejmuje trzy moduły, w ramach których Gminy zostają dysponentami środków rządowych i pośredniczą w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Wsparcie żywnościowe realizowane jest poprzez wydawanie posiłków w stołówkach lub dowożenie ich osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie mają możliwości samodzielnego przygotowania dla siebie gorącego posiłku.

Na przestrzeni omawianych lat liczba przyznanych zasiłków w ramach rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” przyjmowała zróżnicowane wartości. W 2022 roku w ramach Programu pomocą pieniężną objęto łącznie 66 osób, a na ten cel przeznaczono 44 850 zł. Pomoc w formie posiłku została udzielona 124 osobom na łączną kwotę 54 351 zł. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020		2021		2022	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
posiłek	156	42 016	106	38 796	124	54 351
forma pieniężna	82	35 450	58	32 960	66	44 850

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

Należy mieć na uwadze, że beneficjentami działań podejmowanych w ramach rządowego programu dożywiania są również dzieci i młodzież do 18 roku życia, a pomoc w formie posiłków świadczona jest m.in. w ramach działalności stołówek szkolnych. W 2022 roku spośród 124 beneficjentów niepieniężnej formy wsparcia, tylko 22 osoby miały poniżej 18 roku życia, zatem dzieci stanowiły 18% ogółu. Jak wskazują dane Ośrodka Pomocy Społecznej, w roku 2021 małoletnich korzystających z posiłku było 14%, a w 2020 roku – 24%.

Tabela 4. Liczba dzieci korzystających z posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” i kwota świadczeń w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba dzieci	37	15	22
kwota świadczeń (zł)	6 566	5 835	9 500

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

Wśród pozostałych sekcji organizacyjnych i samodzielnych stanowisk pracy podlegających Dyrektorowi OPS w Łomiankach, znajdują się:

- Dział Świadczeń Rodzinnych, Wychowawczych i Alimentacyjnych,
- Samodzielne stanowisko ds. administracyjnych, dodatków mieszkaniowych, Kart Rodziny,
- Samodzielne stanowisko ds. kancelaryjnych i stypendiów szkolnych,
- Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny,
- Punkt Interwencji Kryzysowej.

W ramach działalności Samodzielnego stanowiska ds. kancelaryjnych i stypendiów szkolnych, wypłacane są **stypendia i zasiłki szkolne** dla uczniów z terenu gminy Łomianki, stanowiące pomoc materialną o charakterze socjalnym. W 2022 roku stypendium szkolne otrzymało 21 uczniów, na co przeznaczono kwotę w wysokości 19 971,21 zł. W tym samym roku wypłacono zasiłki szkolne dla 3 uczniów, na kwotę 1 860,00 zł. Ponadto, stypendium przysługiwało także 6 uczniom z Ukrainy, które zostały zrealizowane z Funduszu Pomocy. Poniesiona na ten cel kwota wyniosła 1 742,39 zł.

Istotnym wsparciem dla rodzin jest natomiast **Dział Wsparcia Dziecka i Rodziny**, którego oferta kierowana jest do rodzin z dziećmi, w tym rodzin wieloprotblemowych, znajdujących się trudnej sytuacji życiowej, a także przeżywających trudności w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Do jednych z głównych form pomocy rodzinom z terenu Gminy świadczonych przez DWDiR jest pomoc w rozwijaniu umiejętności rodzicielskich i zdobywaniu wiedzy potrzebnej w procesie wychowania, jak również pomoc we wzmacnianiu więzi rodzinnych. Dział prowadzi także działalność edukacyjną w zakresie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów i porozumiewania się bez agresji. Nie należy także pominąć innych działań realizowanych przez omawiany Dział, takich jak:

- obsługa Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji psychologicznych dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych,
- uczestniczenie w „Kampanii 19 dni przeciwko Przemocy i Krzywdzeniu Dzieci i Młodzieży” (konsultacje dla specjalistów, konsultacje dla rodziców, publikacje na Facebooku),
- wspieranie funkcji wychowawczych w rodzinie, poprzez świadczenie konsultacji indywidualnych i psychoedukację,
- podejmowanie interwencji kryzysowych w terenie w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia dzieci oraz osób dorosłych,
- uczestniczenie w procedurze Niebieskie Karty,
- promowanie aktywności organizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomiankach w mediach społecznościowych.

W 2022 roku w OPS w strukturze Działu Wsparcia Dziecka i Rodziny zatrudniony był 1 asystent rodziny, a z jego usług skorzystało 9 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny systematycznie wzrastała, z kolei liczba zatrudnionych asystentów utrzymywała się na stałym poziomie. Należy mieć na uwadze, że ze względu na pandemię koronawirusa SARS-CoV-2 oraz związaną z tym izolacją i ograniczeniem kontaktów społecznych, wypełnianie obowiązków asystenta było niezwykle utrudnione.

Tabela 5. Dane dotyczące asystentury rodziny w gminie Łomianki na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	5	8	9
liczba asystentów rodziny w Gminie	1	1	1

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Do zadań asystenta rodziny należy również praca z rodziną naturalną, z której dziecko lub dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Podejmowane przez niego działania mają na celu przywrócenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz powrót dziecka z pieczy do rodziny.

W analizowanym okresie w gminie Łomianki nie funkcjonowały rodziny wspierające to znaczy takie, których zadaniem jest pomoc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, m.in. poprzez udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.

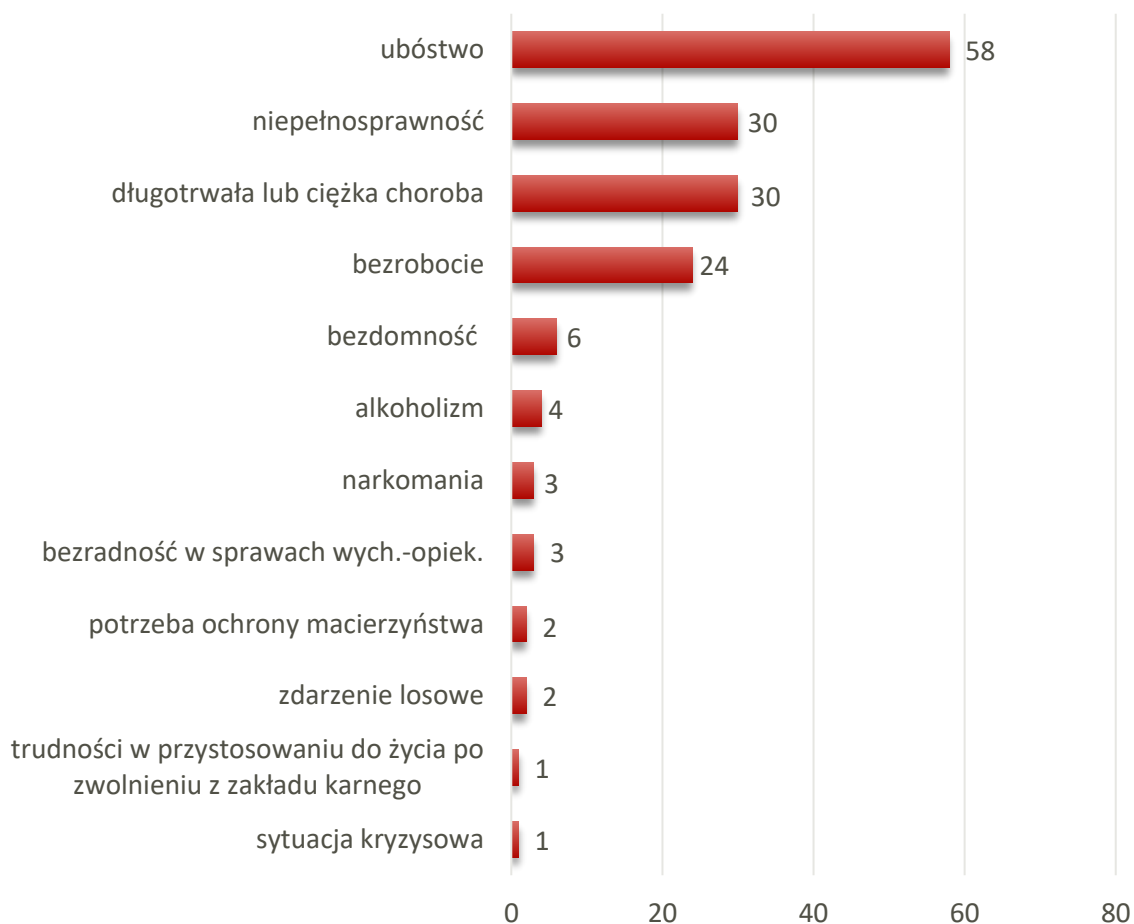
W 2022 roku przyznano łącznie 59 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 331 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 131 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 500 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych w omawianym roku przedstawia tabela na kolejnej stronie. Można zauważyć, że rodziny z dziećmi z terenu gminy Łomianki, przede wszystkim korzystają z świadczeń niematerialnych.

Tabela 6. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2022 roku

typ rodziny	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	45	14	59
dwoje dzieci	326	5	331
troje dzieci	131	0	131
czworo i więcej dzieci	491	9	500

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

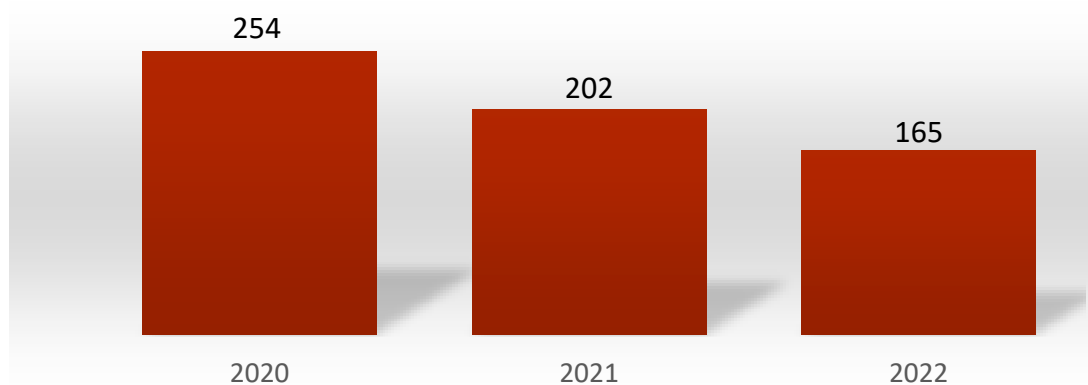
W 2022 roku w gminie Łomianki najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: ubóstwo (58 rodzin), niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba (po 30 rodzin) oraz bezrobocie (24 rodziny).

Wykres 3. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2022 roku korzystało średnio 165 rodzin, czyli o 18% mniej niż w roku poprzednim oraz o 35% mniej niż w roku 2020. Zatem w analizowanym okresie dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z poszczególnych typów świadczeń, która wynika m.in. z przejścia realizacji świadczenia wychowawczego przez ZUS.

Wykres 4. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

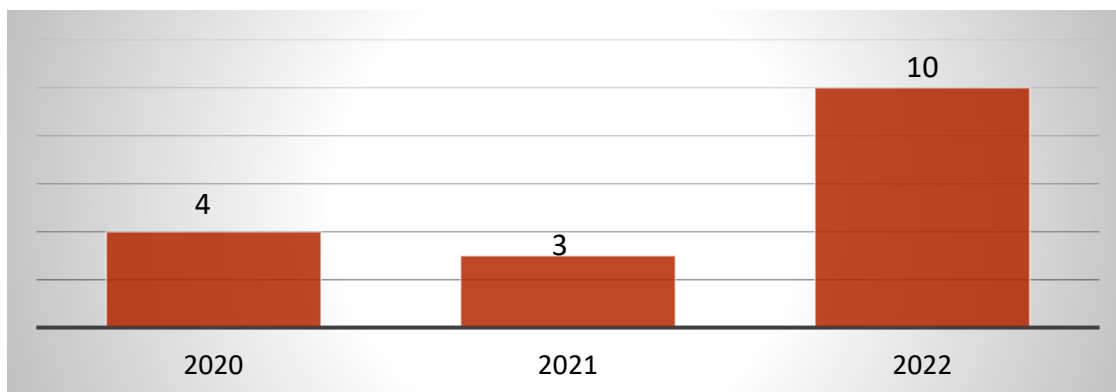
Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy proponowane jest wsparcie w postaci Karty Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ i więcej zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2022 roku OPS w Łomiankach wydał 525 Kart, w formie elektronicznej i tradycyjnej.

Ponadto, OPS realizuje lokalne programy „Łomiankowska Karta Rodziny 3+” dla 3 dzieci, „Łomiankowska Karta Rodziny 4+” dla rodzin z 4 dziećmi i więcej, a także „Łomiankowska Karta R” dla dzieci i wszystkich członków rodziny dziecka z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także dla dzieci przysposobionych i przebywających z rodzinach

zastępczych. Karty poza nadaniem uprawnień do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym, rozrywkowym i sportowym przy ponoszeniu ulgowej odpłatności bądź całkowicie bezpłatnie, uprawniają rodziny wielodzietne do bezpłatnych przejazdów w ramach pierwszej strefy biletowej ZTM. W 2022 roku wydano łącznie 1 243 Karty, w tym: 688 Kart 3+, 399 Kart 4+ oraz 156 Kart R.

Rodziny uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2022 roku wsparcie w formie dodatku mieszkaniowego przyznano 10 gospodarstw domowym, a na przestrzeni ostatnich lat liczba gospodarstw domowych korzystających z niego uległa zwiększeniu.

Wykres 5. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe oraz energetyczne w latach 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2022 z omawianych świadczeń skorzystały 54 osoby z 36 rodzin, a na ten cel przeznaczono 319 753 zł. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano spadek w zakresie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego, a także przeznaczonej na ten cel kwoty. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 7. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób	69	61	54
liczba rodzin	45	39	36
kwota świadczeń (zł)	396 747	359 291	319 753

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Świadczenia wsparcia w ramach funduszu alimentacyjnego możliwe jest dzięki stale podejmowanym działaniom pracowników OPS w stosunku do dłużników alimentacyjnych. Wśród sposobów odzyskania wypłaconych z funduszu środków od osób unikających płacenia alimentów znajduje się prowadzenie wywiadów alimentacyjnych, kierowanie wniosków o aktywizację zawodową dłużników alimentacyjnych pozostających bez zatrudnienia oraz zobowiązanie osób bezrobotnych do zarejestrowania się w PUP, a także kierowanie wniosków o ściganie za przestępstwo niealimentacji do Prokuratury.

Mieszkańcami gminy Łomianki są również osoby z niepełnosprawnościami, w tym także dzieci, których rodzice korzystać mogą z szeregu świadczeń rodzinnych. Do jednych z nich należy zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka, który w 2022 roku przyznano w liczbie 2 811 świadczeń na łączną kwotę 606 726,00 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń oraz przeznaczana na nie kwota ulegała systematycznemu wzrostowi.

Tabela 8. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba świadczeń	2 359	2 632	2 811
kwota świadczeń (zł)	508 978,00	568 091,00	606 726,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Gmina Łomianki uczestniczy także w **rządowym programie pomocy uczniom pn. „Wyprawka szkolna”**, w ramach którego udzielane jest dofinansowanie na zakup podręczników szkolnych i materiałów edukacyjnych. W odróżnieniu od programu „Dobry start”, program „Wyprawka szkolna” pozwala na zakup zarówno podręczników, ćwiczeń i pomocy edukacyjnych finansowanych w ramach dotacji, jak i właśnie w ramach "wyprawki" dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto w wypadku niektórych grup uczniów możliwe jest również dofinansowanie zakupu materiałów edukacyjnych, a więc

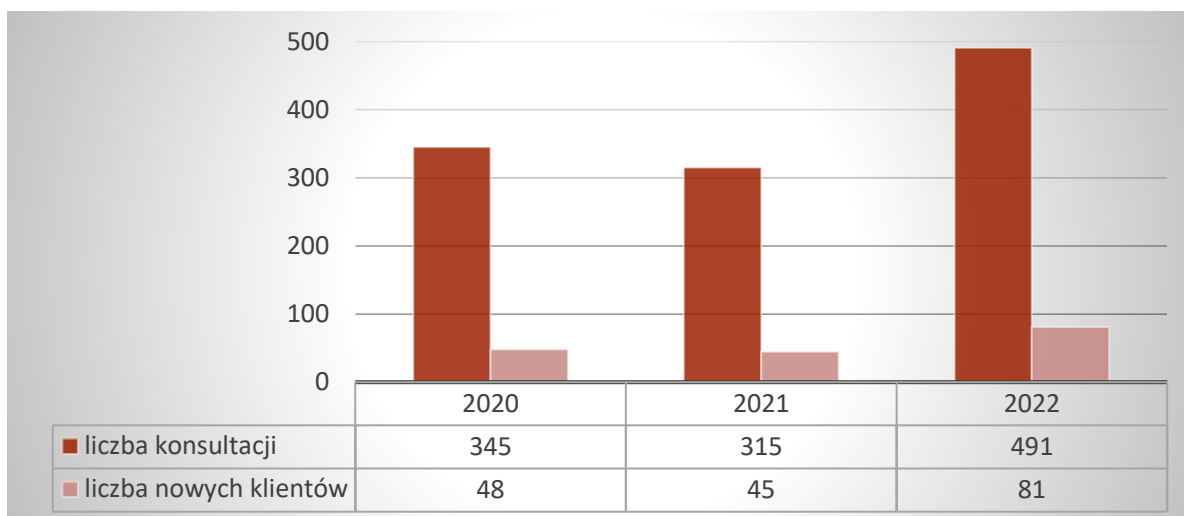
materiałów, które zastępują lub uzupełniają podręcznik, w tym kart pracy, książek pomocniczych, ćwiczeń, kolorowanek itp. W roku szkolnym 2021/2022 z tej formy wsparcia skorzystało 11 uczniów z terenu gminy Łomianki, a wydatkowana na ten cel kwota wyniosła wówczas 4 859,01 zł.

W ramach wsparcia społecznego oraz dążenia do poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, gmina Łomianki w 2022 roku brała udział w programie „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, finansowanym ze środków Funduszu Solidarnościowego, którego realizatorem był OPS. Dzięki asystencji osobistej osoba z niepełnosprawnością ma możliwość prowadzenia bardziej niezależnego/samodzielnego i aktywnego życia. W omawianym roku wsparciem objętych zostało 37 osób, w tym 24 dzieci do 16 roku życia, 3 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 10 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Względem lat poprzednich dostrzegalny jest wzrost zainteresowania Programem w gminie Łomianki.

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą zostać objęte specjalistyczną pomocą w ramach **Punktu Interwencji Kryzysowej**, działającym przy OPS w Łomiankach. Wsparcia w PIK udzielają psycholog oraz terapeuci. Najczęstszymi powodami świadczenia pomocy w Punkcie jest przemoc domowa, trudności w relacjach małżeńskich lub relacjach z dziećmi, problemy natury psychicznej, a także przeżywanie problemów w związku z przeżyciem lub byciem świadkiem nieszczęśliwego wydarzenia.

Jak wynika z danych przedstawionych w poniższej tabeli, na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba nowych klientów PIK oraz liczba udzielonych konsultacji ulegała wahaniom, jednakże w 2022 roku osiągnęła najwyższą wartość w obydwu przypadkach. Liczba beneficjentów wzrosła w 2022 roku względem 2019 roku o 69%, z kolei liczba udzielonych konsultacji o 42%.

Tabela 9. Liczba działań i beneficjentów pomocy Punktu Interwencji Kryzysowej przy OPS w Łomiankach w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2020, 2021 i 2022

Gmina Łomianki corocznie podejmuje szereg działań skierowanych na **integrację i aktywizację rodzin z dziećmi**, a także włącza się w realizację projektów społecznych.

Rodziny z terenu gminy Łomianki mogą uzyskać specjalistyczną pomoc psychologiczną w **Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej** dla uczniów miasta i gminy Łomianki w Dziekanowie Leśnym, będącej częścią Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych Powiatu Warszawskiego Zachodniego im. Ireny Sendlerowej w Błoniu. W ramach działalności Poradni prowadzone są działania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a pomoc kierowana jest do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, a także pracowników placówek oświatowych. Działania wobec dzieci podejmowane są w szczególności w zakresie terapii logopedycznej, psychoterapii, spotkań o charakterze mediacyjnym, terapii psychologicznej oraz wsparcia terapeutycznego. Rodzice skorzystać mogą w ramach PPP z sieci współpracy psychologów, pedagogów i logopedów, ale również z porad i konsultacji indywidualnych. Oferta skierowana do nauczycieli i pedagogów obejmuje głównie warsztaty umiejętności wychowawczych, wsparcie terapeutyczne oraz konsultacje pedagogiczne.

W gminie Łomianki prężnie działa ruch wolontaryjny, którego aktywność skierowana jest na różne grupy społeczne, szczególnie te zagrożone wykluczeniem społecznym. Wolontariusze w 2022 roku podejmowali również działania na rzecz rodzin z dziećmi, do których zaliczyć można m.in. **akcję „Miś Pocieszyciel”**, w którą zaangażowane były wszystkie szkoły prywatne i państwowe na terenie gminy Łomianki. Inicjatywa polegała na zbiórce nowych, pluszowych misiów dla dzieci, będących podopiecznymi OPS. Zebrane

maskotki towarzyszą w codziennej pracy pracownikom socjalnym, psychologom, policji, straży miejskiej, które mają pomóc im nawiązać kontakt z poszkodowanym dzieckiem, w kryzysowej sytuacji.

W ramach działalności prospołecznej, OPS w Łomiankach corocznie apeluje do mieszkańców o zakup spersonalizowanych prezentów dla dzieci, na okazje takie jak, np. Dzień Dziecka, dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych lub objętych procedurą „Niebieskie Karty”.

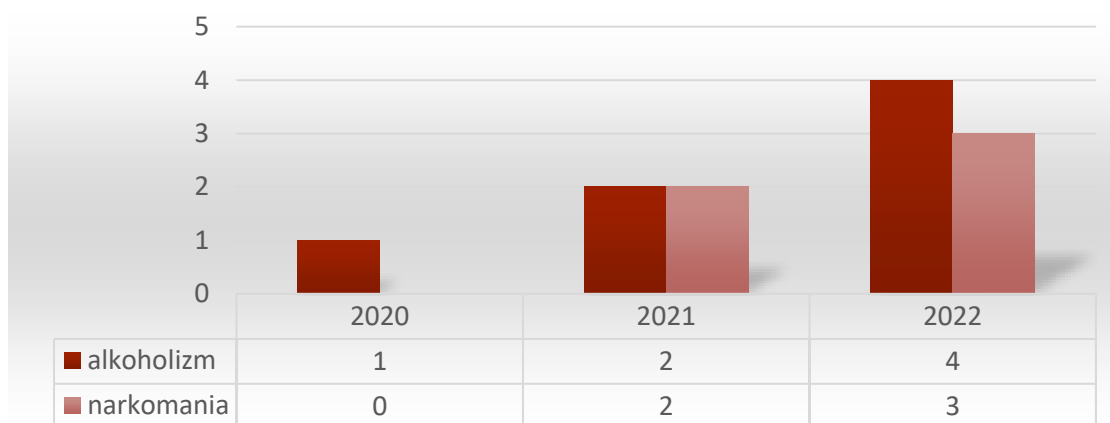
W roku poprzednim OPS również angażował się w aktywność społeczną, na tyle na ile pozwalały wówczas warunki, związane z pandemią koronawirusa. Wśród nich wymienić można m.in.:

- zorganizowanie konkursu plastycznego dla uczniów klas 4-8 mającego na celu propagowanie idei życia bez nałogów oraz uświadamianie skutków uzależnień, pn. „Uzależnienia – złodziej młodości”;
- zbiórkę prezentów w ramach świętowania Dnia Dziecka, dla najbardziej potrzebujących dzieci z rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Łomianki;
- zorganizowanie akcji społecznej „Łomianki Budzą Dzieci”, w ramach wsparcia Kliniki „Budzik”;
- zorganizowanie akcji „Tornister”, polegającej na społecznej zbiórce artykułów szkolnych, dla najbardziej potrzebujących i najmłodszych mieszkańców Gminy Łomianki;
- rozpoczęcie „Kampanii 19 Dni Przeciwko Przemocy i Krzywdzeniu Dzieci i Młodzieży”, w ramach której Ośrodek zrealizował nagrania bajek terapeutycznych czytanych przez Burmistrz Łomianek oraz pracowników Ośrodka;
- uczestniczenie w akcji wielkiej zbiórki zabawek, w ramach wymiany zabawek przy współpracy ze stacją TVN i programem „Dzień dobry TVN” pod hasłem „Wymień zabawkę – nie kupuj nowej!”;
- współpracę z kuratorami zawodowymi z Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza.

Problem uzależnień wśród rodzin

W 2022 roku z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 4 rodziny. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu alkoholizmu ulegała nieznacznemu, ale systematycznemu wzrostowi. W przypadku narkomanii w omawianym okresie wystąpiła również wzrostowa tendencja, a w 2022 roku z pomocy społecznej z tego powodu skorzystały 3 rodziny.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w gminie Łomianki na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

Straż Miejska i Policja na terenie gminy Łomianki, corocznie podejmują działania na rzecz ograniczenia zjawiska kierowania pojazdami pod wpływem alkoholu oraz w zakresie przeciwdziałania narkomanii i przemocy domowej. Podejmowane przez funkcjonariuszy interwencje i rutynowe kontrole umożliwiają sukcesywne eliminowanie niepożądanych zjawisk związanych z nietrzeźwością w przestrzeni publicznej oraz prewencji zachowań przemocowych w rodzinach, a prowadzone działania, zajęcia w szkole i kampanie edukacyjne wzmacniają pożądane postawy wśród dzieci i młodzieży.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łomiankach, powołana przez Burmistrza do wykonywania zadań Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, prowadzi swą działalność w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

(tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 165 z późn. zm.). Według stanu na koniec 2022 roku Komisja liczyła 9 członków.

Dane dotyczące działań GKRPA podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022 przedstawia poniższa tabela. W 2022 roku członkowie GKRPA przeprowadzali rozmowy z 46 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 23 członkami rodzin osób uzależnionych. Wystąpiono wówczas do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 4 mieszkańców Gminy. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba osób uzależnionych, jak również liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy ulegała wahaniom – zmniejszyła się w 2021 roku, a następnie wzrosła w 2022 roku. W przypadku liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego również dostrzegalne były wahania, jednakże w 2022 roku liczba ta osiągnęła najniższą wartość.

Tabela 10. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Łomianki wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	22	55	46
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	30	20	23
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	5	14	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1 za 2022 rok

Na terenie gminy Łomianki osoby uzależnione i ich rodziny mogą uzyskać pomoc i wsparcie w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym. W 2022 roku Punkt czynny był średnio przez 56 godzin w miesiącu, a poradnictwo w nim było świadczone przez 3 specjalistów psychoterapii uzależnień. Wśród realizowanych przez Punkt zadań należy wymienić: rozpoznanie problemu, z którym zgłosił się klient, mobilizowanie klientów do pojęcia psychoterapii i kierowanie do specjalistycznych placówek leczenia, motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwe, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia, świadczenie konsultacji osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz motywowanie osób stosujących przemoc do uczestnictwa w oddziaływaniach obejmujących ten problem.

W 2022 roku pracownicy Punktu udzielili 89 porad 34 osobom uzależnionym od alkoholu oraz 35 porad 21 osobom współuzależnionym oraz z syndromem DDA, a także 105 porad 21 osobom z problemem narkotykowym oraz 40 porad dla 30 członków rodzin osób uzależnionych od narkotyków.

W 2022 roku działalność profilaktyczna w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy, na terenie Gminy koncentrowała się głównie w placówkach oświatowych. Pedagodzy, wychowawcy oraz funkcjonariusze Policji prowadzili liczne zajęcia, prelekcje i warsztaty adresowane do uczniów, rodziców i nauczycieli z zakresu tematyki uzależnień. W omawianym roku w zakresie lokalnej działalności profilaktycznej w ramach programów nieobjętych katalogiem rekomendacji z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowanej do dzieci i młodzieży uczestniczyło 260 uczniów oraz 8 nauczycieli. Prowadzono również programy z obszaru profilaktyki selektywnej dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka, w których wówczas wzięło udział 15 uczniów oraz 15 rodziców. Ponadto zorganizowano jednorazowe prelekcje/pogadanki, spektakle, festyny i inne imprezy plenerowe, a także imprezy sportowe.

W 2022 roku w ramach wzmocnienia kompetencji wychowawczych rodziców, 10 uczniów oraz 10 rodziców wzięło udział w programie profilaktycznym rekomendowanym w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez ORE, KCPU, IPiN, pn. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”.

Problem przemocy wśród rodzin

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Łomianki na lata 2023-2028, a także wcześniej obowiązujące Programy, realizowane są przez OPS w Łomiankach, za pośrednictwem własnych zasobów ludzkich.

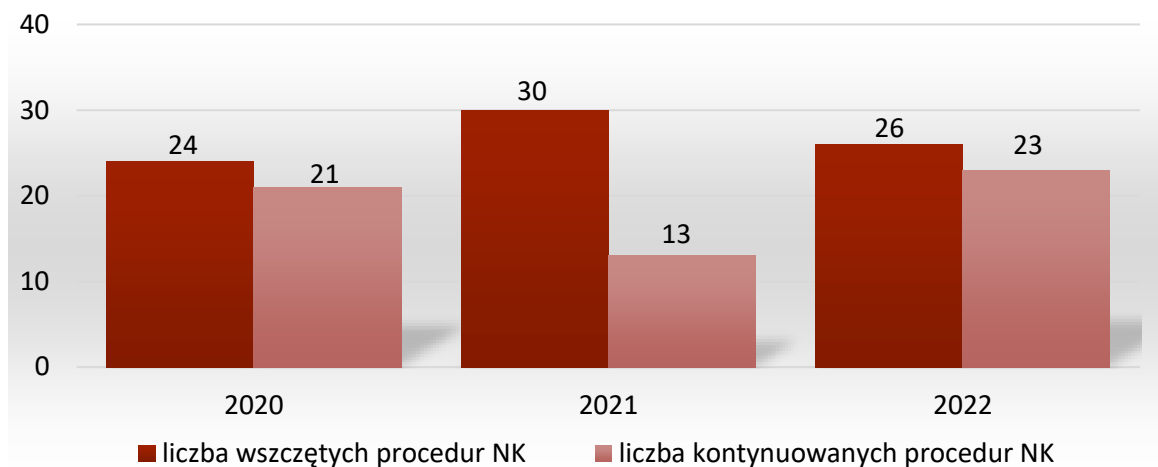
Najistotniejszą funkcję w kontakcie z osobą doświadczającą przemocy domowej odgrywają pracownicy socjalni, których zadaniem jest praca z osobami wskazanymi w procedurze „Niebieskie Karty”, a także świadczenie pomocy socjalnej oraz stały monitoring środowiska.

Podmiotem odpowiedzialnym za rozwiązywanie problemów dotyczących zjawiska przemocy jest Zespół Interdyscyplinarny. ZI realizuje działania określone w gminnych programach przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemoc

domowej (wcześniej: w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie), a do jego zadań należy w szczególności diagnozowanie problemu przemocy na poziomie lokalnym, inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową i inne. Zespół Interdyscyplinarny w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, powołuje grupę diagnostyczno-pomocową (wcześniej: grupa robocza). W 2022 roku liczba spotkań Zespołu wyniosła w 2022 roku 4, liczba utworzonych grup roboczych w 2022 roku wyniosła 26, natomiast liczba ich posiedzeń kształtuje się w danym roku na poziomie 150.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą domową odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby nią dotkniętej. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom, osiągając w 2022 roku wartość 26. W 2022 roku oprócz 26 rozpoczętych procedur w roku sprawozdawczym, kontynuowano 23 z lat poprzednich.

Wykres 7. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na terenie gminy Łomianki w latach 2020-2022

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022

W latach 2020-2022 liczba rodzin dotkniętych przemocą ulegała wahaniom, jednakże w 2022 roku osiągnęła najwyższą wartość, która wyniosła wówczas 49. W przypadku ogólnej liczby osób w rodzinach dostrzegalny jest natomiast regularny wzrost, który w 2022 roku względem 2020 roku wyniósł 23%.

Tabela 11. Liczba rodzin i osób z terenu gminy Łomianki objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021 ⁶	2022
liczba rodzin	45	43	49
liczba osób ogółem	122	126	150

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022

Istotnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy na terenie Gminy są również działania podejmowane przez funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Łomiankach, których zadaniem jest m.in. przeprowadzanie interwencji domowych w związku z występowaniem przemocy w rodzinie, a także wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”.

Na terenie gminy Łomianki osoby uzależnione i członkowie ich rodzin mogą uzyskać pomoc i wsparcie w **Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym**, który w 2022 roku był czynny średnio przez 56 godzin w miesiącu, a poradnictwo w nim było świadczone przez 3 psychoterapeutów ds. uzależnień.

⁶ Za lata 2021-2022 podana została liczba rodzin/osób objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej na terenie gminy Łomianki jest także **Punkt Interwencji Kryzysowej** przy OPS w Łomiankach. W Punkcie świadczona jest pomoc osobom znajdującym się w kryzysowej sytuacji życiowej, w tym również osobom doświadczającym przemocy domowej przez psychologa i terapeutę. W 2022 roku pracownicy PIK udzielili łącznie 491 konsultacji, w tym również z zakresu problematyki przemocy domowej.

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Celem głównym Programu jest zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzinom z terenu Gminy oraz stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju psychospołecznego dzieci.

Cele operacyjne Programu:

1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
2. Poszerzanie i doskonalenie kompetencji rodzicielskich.
3. Budowanie i wdrażanie aktywnych form wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.
4. Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin.

Cel operacyjny nr 1

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

- Świadczenie pomocy społecznej w formie materialnej i pozamaterialnej.
- Rozwój specjalistycznej pomocy oraz poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej.	OPS	Liczba rodzin, objętych pomocą społeczną, korzystających z zasiłków rodzinnych, funduszu alimentacyjnego.
2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	OPS, placówki oświatowe	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z Programu.
3	Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów o charakterze socjalnym oraz naukowym.	OPS, UM, placówki oświatowe	Liczba osób objętych wsparciem, liczba stypendiów naukowych dla dzieci uzdolnionych, liczba stypendiów socjalnych.
4	Udzielanie wsparcia w ramach ustawy „Za Życiem”.	OPS	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie.
5	Kontynuowanie uczestnictwa w programie „Karta Dużej Rodziny”.	OPS	Liczba wydanych KDR i jej użytkowników.

6	Zapewnienie poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	OPS, GKRPA, PIK, PCPR, PPP, placówki oświatowe	Liczba osób korzystających z poradnictwa, liczba podmiotów udzielających wsparcia.
7	Świadczenie pracy socjalnej przez pracowników OPS.	OPS	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.
8	Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	OPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów.

Cel operacyjny nr 2

Poszerzanie i doskonalenie kompetencji rodzicielskich.

- Rozwój lokalnych działań służących integrowaniu i wspieraniu rodziny.
- Wzmocnienie kompetencji rodziców w zakresie opiekuńczym i wychowawczym.
- Włączanie rodzin wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem do społeczności lokalnej.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Zapewnienie odpowiedniej liczby zatrudnionych asystentów rodziny do aktualnego zapotrzebowania, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	OPS	Liczba asystentów rodziny. Liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny.
2	Organizowanie dla rodziców warsztatów w zakresie wzmocnienia kompetencji wychowawczych oraz właściwego wypełniania ról rodzicielskich, np. w formie szkoły dla rodziców.	UM, placówki oświatowe, GKRPA, OPS, NGO, PPP	Liczba uczestników warsztatów, liczba zorganizowanych warsztatów.
3	Popularyzowanie działalności rodzin wspierających oraz zachęcanie rodzin w Gminie do podejmowania tej roli.	OPS, PCPR	Liczba rodzin objętych wsparciem, liczba funkcjonujących rodzin wspierających.

4	Współorganizowanie wydarzeń/ imprez integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	UM, placówki oświatowe, GKRPA, OPS, instytucje kulturalne i sportowo-rekreacyjne, NGO	Liczba zorganizowanych wydarzeń.
5	Prowadzenie aktywizacji społeczno-zawodowej dla rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.	OPS, PUP, NGO	Liczba osób objętych aktywizacją społeczno-zawodową.

Cel operacyjny nr 3

Budowanie i wdrażanie aktywnych form wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży.

- Rozwój i zintensyfikowanie środowiskowych form wsparcia w czynnościach opiekuńczo-wychowawczych względem dzieci i młodzieży.
- Organizowanie działań profilaktycznych wspomagających optymalny rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	placówki oświatowe, GKRPA, UM, instytucje kulturalne i sportowo-rekreacyjne, NGO	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, liczba dostępnych zajęć.
2	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez KCPU związanych z tematyką uzależnień od substancji oraz zjawiskiem przemocy.	placówki oświatowe, GKRPA, NGO, zewnętrzne podmioty szkoleniowe/edukacyjne	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.
3	Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	placówki oświatowe, GKRPA, OPS, NGO	Liczba przeprowadzonych warsztatów/programów, liczba uczestników.
4	Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy.	UM, GKRPA, NGO	Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do placówki wsparcia dziennego.

Cel operacyjny nr 4

Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin.

- Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pracy z rodzinami w sytuacjach kryzysowych.
- Rozwój systemu pieczy zastępczej.
- Zoptymalizowanie przekazu informacji na temat form wsparcia na rzecz rodziny w Gminie.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach i perspektywach poprawy swojej sytuacji.	placówki oświatowe, GKRPA, OPS, PIK, UM, ZI, PCPR	Liczba rozpowszechnionych informacji.
2	Wspieranie organizacyjne i administracyjne organizacji pozarządowych prowadzących działalność w obszarze wsparcia rodziny.	OPS, UM, NGO	Liczba podjętych działań wspierających organizacyjnie i administracyjnie organizacje pozarządowe.
3	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami prowadzącymi działalność w obszarze wsparcia rodziny.	placówki oświatowe, GKRPA, OPS, UM, ZI, PCPR, NGO, PPP	Liczba instytucji i organizacji współpracujących ze sobą na rzecz rodziny. Liczba podjętych we współpracy działań.
4	Stałe monitorowanie i systematyczna ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	OPS, PCPR	Liczba dokonanych okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
5	Podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	OPS, PCPR	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych, liczba spotkań zespołów ds. oceny sytuacji dziecka.
6	Zapewnienie wsparcia rodzinom, którym ograniczono władzę rodzicielską oraz prowadzenie pracy z rodziną naturalną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.	OPS	Liczba rodzin, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej.

ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Łomianki na lata 2024-2026 są mieszkańcy gminy Łomianki, szczególnie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz rodzin oraz dzieci i młodzieży.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Łomianki na lata 2024-2026 finansowane będą z następujących źródeł:

- środków własnych Gminy,
- środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu powinny opierać się na:

1. ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
2. ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
3. opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć jedną bądź kilka technik badawczych, tj.:

- analizę dokumentów,
- badanie ankietowe adresatów Programu,
- badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) **Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) **Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) **Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) **Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanemu problemom.

Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Łomianki na lata 2024-2026 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej jako koordynatora Programu i jednocześnie instytucji wiodącej przy jego realizacji. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

BIBLIOGRAFIA

1. Cudak S., Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego, [w:] Pedagogika rodziny, red. S. Cudak, Kielce 2007.
2. <https://bdl.stat.gov.pl>.
3. Kawula S., Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny, Toruń 1999.
4. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020, 2021, 2022.
5. Raport o stanie Gminy Łomianki za rok 2021.
6. Sprawozdanie z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łomiankach za lata 2020, 2021 i 2022.
7. Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomiankach w roku 2020, 2021 i 2022.
8. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2020, 2021.
9. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022.
10. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022.
11. Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, [w:] Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001.

SPIS WYKRESÓW I TABEL

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie Łomianki w latach 2020-2022	9
Wykres 2. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Łomianki na przestrzeni lat 2020-2022	10
Wykres 3. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej	15
Wykres 4. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022.....	16
Wykres 5. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe oraz energetyczne w latach 2020-2022	17
Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w gminie Łomianki na przestrzeni lat 2020-2022	22
Wykres 7. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na terenie gminy Łomianki w latach 2020-2022	26

Spis tabel

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej	5
Tabela 2. Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2020-2022	11
Tabela 3. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022	12
Tabela 4. Liczba dzieci korzystających z posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” i kwota świadczeń w latach 2020-2022	12
Tabela 5. Dane dotyczące asystentury rodziny w gminie Łomianki na przestrzeni lat 2020-2022.....	14
Tabela 6. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2022 roku	15

Tabela 7. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022	18
Tabela 8. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2020-2022	18
Tabela 9. Liczba działań i beneficjentów pomocy Punktu Interwencji Kryzysowej przy OPS w Łomiankach w latach 2020-2022.....	20
Tabela 10. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Łomianki wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022	23
Tabela 11. Liczba rodzin i osób z terenu gminy Łomianki objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022.....	26